

Simā-vivāda-vinicchayā-kathā.

EDITED BY
J. P. MINAYEFF.

THE present edition is made from a single Sinhalese MS. on paper, received by me from Subhūti Unnānsē some years ago, during my stay in Ceylon. I take this opportunity of thanking the well-known learned priest for much valuable assistance.

The little treatise is probably the one referred to by Rev. Dammālakāra Thera in the preface (p. xx) to his valuable Simā-Naya-Dappana. It contains some facts in the modern history of the Buddhist Church which, no doubt, will be of interest to the students of Pāli literature.

namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhasa

dīpādhidīpasamjātaṃ nānāguṇehi 'laṃkatam
nānavimaticchedakaṃ buddhaṃ vandāmi so ahaṃ. tatiya-
takāravipulā.

Sihaladīpabhikkhūnaṃ kaṅkhāṭhānassa kammike
udakukkhepagāmassa karissāmi vinicchayaṃ. pathyā-
vattagāthā.

ayam ettha yojanā.

Dīpānaṃ uttamabhāvena atidīpabhūte Jambudīpe Mahā-
māyaya gabbhe paṭisaṃdhibhāvena samjātaṃ buddha-
bhāvaṃ patvā anāvarenañānādinānāguṇehi alaṃkatam
nānāsamaṇabrāhmaṇānaṃ kaṅkhāvimaticchedakaṃ sabba-
dhammajānanasamattham sammāsambuddham. Neyya-
dhammalāṃkāramahādhammarājādhirājagurū'ti ādito lad-
dhalañcīto. dutiyam. Neyyadhammābhivaṃsasiripavarā-

laṃkāradhammasenāpatimahādhammarājādhirājagurū 'ti laddhalañcīto. tatiyaṃ. idāni mahārājassa kāle Nēyyadhammābhimunivarañānakittisiridhājadhhammasenāpatimahādhammarājādhirājagurū 'ti laddhalañcīto so āhaṃ tīhi dvārehi vandāmi.

ayaṃ paṭhamagāthāya yojanā.

Sihaladīpe vasantānaṃ lajjipesalasikkhākāmānaṃ kukkucakānaṃ bhikkhūnaṃ uposatha-upasampadādikam-mike sīmādhikāre vimati-āsāṅkāthānabhūtāya udakukkepasīmāya ca gāmasīmāya ca asaṃmissaṃ katvā suvinicchayaṃ ahaṃ karissāmi.

ayaṃ dutiyagāthāya yojanā.

Sammāsambuddhassa parinibbānato saṃvaccharagaṇa-
nena catucattālīsādhikaṃ tisatadvisahassaṃ sampatte.
amhākaṃ Jambudīpagaṇanāya ekapaññāsādhikaṃ sata-
uttaraṃ sahaṃsaṃ sampatte Siripavaravijayānantayasa-
tribhavanādityādhīpatipaṇḍitamahādhammarājādhirājā 'ti
nāmako mahārājā rajjaṃ kāresi. tasmīṃ kāle Nānā-
bhivaṃsadhhammasenāpatimahādhammarājādhirājagurū 'ti
laddhalañcīto therō sāsanaṃ sodhesi saṃgharājā ahoṣi.
tasmīṃ kāle tumbhākaṃ Sihaladīpato lajjikukkucakā
sikkhākāmā bhikkhū amhākaṃ Jambudīpaṃ Amarapu-
ramahārājadhāniṃ āgantvā sāsanasodhakassa therassa
santike vinayādīpitaṃ uggahetvā tumbhākaṃ Sihaladīpe
naṭṭhagandhe gahetvā Sihaladīpaṃ paccāgatā. tato paṭṭhāya
amhākaṃ ācariyā mahātherā Sihaladīpe sāsanaṃ pavatti-
kāraṇaṃ pucchitvā ca sotāṃ odahitvā ca nisīdiṃ (su). tato
pacchā aṭṭhacattālīsavassaṃ atikkamitvā tassa rañño nattā
Siripavarādityalokādhipativijayamahādhammarājādhirājā
'ti nāmako dhammarājā rajjaṃ kāresi. tasmīṃ kāle ca
ahaṃ sāsanasodhako saṃgharājā ahoṣiṃ. tasmīṃ kāle ca
tumbhākaṃ Sihaladīpato Paññātissapamukhā dve bhik-
khū āgatā. tassa Paññātissatherassa āgatakāle Sihaladīpe
sāsanaṃ uppattikāraṇaṃ sutvā pamodiṃ. idāni pi Sihaladī-
pavāsī Dhammakhandhabhikkhū Vanaratanabhikkhū
'ti dve bhikkhū sammāsambuddhassa parinibbānato

saṃvaccharagaṇane cattāri satāni ca ekavassaṅ ca adhikaṃ katvā dvisahassaṃ saṃpatte. ambhākaṃ vohāragaṇanāya dvisata-ekūnavisādhikaṃ sāsahassavassaṃ saṃpatte phagguṇamāsassa juṅhapakkhe dasamādivase mama santikaṃ āgatā. te bhikkhū Sihalādīpe sāsanaṃ patiṭṭhitabhāvaṅ ca lajjipesalabhikkhūnaṃ atthibhāvaṅ ca mama ārocesuṃ. taṃ vacanaṃ sutvā atirekataraṃ ahaṃ pamodiṃ. te Dhammakhandhavanaratanabhikkhū idāni Sihalādīpe udakukkhepagāmasīmāya vivādo uppajjīti mama ārocetvā sīmādhikāre vinicchayaṃ katvā dethā 'ti ārocenti. taṃ pi vacanaṃ sutvā pubbakalato atirekataraṃ pamodiṃ paṭilabhimha. tumbhākaṃ vivādakaraṇaṭṭhānaṃ vinaya-aṭṭhakathātikāhi uddharitvā dassāmi. taṃ vacanaṃ sādhukaṃ katvā dhāreyyātha ca vāceyyātha ca sallakkheyyātha ca manasikareyyātha cā 'ti.

idāni aṭṭhakathānāyena saddappabandhe ṭhapite attho dubbijāno hoti yojanānāyena saddappabandhe ṭhapite suvijāniyo hoti. tasmā yojanānāyena racayissāmi.

esā ca sīmā nāma sabhāgasīmā visabhāgasīmā cā 'ti duvidhā. tāsu sīmāsu baddhasīmā gāmasīmāya saddhiṃ sabhāgā. itarāhi visabhāgā. udakukkhepasīmā nadiyā ca jātassarena ca samuddena ca saddhiṃ sabhāgā itarāhi visabhāgā. sattabbhantarasīmā araṅṅena saddhiṃ sabhāgā itarāhi visabhāgā. tasmā baddhasīmā ca gāmasīmā ca imā sīmā aṅṅamaṅṅaṃ sabhāgā. udakukkhepasīmā ca nadi ca udakukkhepasīmā ca jātassaro ca udakukkhepasīmā ca samuddo ca aṅṅamaṅṅaṃ sabhāgā. sattabbhantarasīmā ca araṅṅaṅ ca aṅṅamaṅṅaṃ sabhāgā.

tāsu sabhāgasīmāsu rukkkhalatārajjusetukatṭhādīhi saṃbandhe sati doso n'atthi. yathā kiṃ. dighassa pabbatassa ekadesaṃ paricchinditvā baddhasīmāṃ bandhente pi doso n'atthīti. tena vuttaṃ Vimativinodanītikāyaṃ :

ekasaṃbaddhena gatan 'ti rukkkhalatādiṃ tatra jātam eva saṃdhāya vuttaṃ. tādisaṃ hi ito gatan 'ti vattabbataṃ arahati yaṃ pana ito gatan 'ti vā tato āgatan 'ti vā vattuṃ asakkuṇeyya ubhosu baddhasīmāgāmasīmāsu udakukkhepanadi-ādisu ca tiriyaṃ patitarajjudāṇādiṃ tattha kiṃ kātabban 'ti. ettha pana baddhasīmāya patiṭṭhitabhāgo bad-

dhasīmā. abaddhagāmasīmāya patit̥thitabhāgo gāmasīmā. tadubhayasīmatt̥hapabbatādi viya. baddhasīmāto ut̥thitavatarukkhasa pārōhe gāmasīmāya gāmasīmāto ut̥thitavatarukkhasa pārōhe ca baddhasīmāya patit̥thite pi esa nayo 'ti.

visabhāgasīmāsu pana evaṃ dat̥thabbo. baddhasīmā aññāya baddhasīmā ya ca gāmasīmāṃ t̥hapetvā itarāya sīmāya ca visabhāgā. udakukkhepasīmā aññāya udakukkhepasīmāya ca nadijātassarasamuddaṃ t̥hapetvā itarāya sīmāya ca visabhāgā. imāsu visabhāgasīmāsu rukkkhalatāraj-jusetukat̥thādihi sambandhe sati doso at̥thi.

tena vuttaṃ Uposathakkhandhaka-aṭṭhakathāyaṃ :

sīmāmālake vaṭarukkho hoti tassa sākāhā vā tato niggatāpārōho vā mahāsīmāya paṭhavitalaṃ vā tattha jātarukkhlā-dini vā āhacca tit̥thanti. mahāsīmāṃ sodhetvā vā kammaṃ kātābbaṃ. te vā sākāhā pārōhe chinditvā bahit̥thakā kātābbā. anāhacca t̥thitasākāhādisu ārūḥabhikkhū hat̥thapāsaṃ netābbā.

evaṃ mahāsīmāya jātarukkhasa sākāhā vā pārōho vā vuttanayen' eva sīmāmālake patit̥thā 'ti vuttanayen' eva sīmāṃ sodhetvā kammaṃ kātābbaṃ. te vā sākāhā pārōhā chinditābbā. bahit̥thakā kātābbā. sace mālake kamme kayiramāne koci bhikkhu mālakassa anto pavisitvā vehāsaṃ t̥thitasākāhāya nisidati. pādā vā 'ssa bhūmigatā honti. nivāsanapārūpanaṃ vā bhūmiṃ phusati. kammaṃ kātūṃ na vaṭṭati. pāde pana nivāsanapārūpanaṃ ca ukkhipāpetvā kātūṃ vaṭṭati.

idaṃ ca lakkhaṇaṃ purimanayen' eva veditābbaṃ. ayaṃ pana viseso. tatra ukkhipāpetvā kātūṃ na vaṭṭati hat̥thapāsaṃ eva ānetabbo 'ti.

evaṃ baddhasīmāya ca mahāsīmāya ca aññamaññaṃ visabhāgattā rukkkhalatādihi sambandhe sati doso at̥thi. rukkkhalatādichedanaṃ akatvā sīmāvisodhanaṃ vā akatvā ca kammaṃ karontānaṃ bhikkhūnaṃ kammaṃ kuppattit̥ti dat̥thabbaṃ.

imaṃ aṭṭhakathāvācanaṃ gahetvā aññāsu gāmasīmā-udakukkhepādivisabhāgasīmāsu pi es' eva nayo dat̥thabbo. kasmā visabhāgabāhāvena sadisattā. tena vuttaṃ Vimati-vinodanītikāyaṃ :

yāsu aññamaññarukkḥādisaṃbandhesu pi doso n'atthi. yāsu pana atthi tāsu visabhāgasīmāsu rukkhādisaṃbandhesu sati ekattha t̥hito itaraṭṭhānaṃ kammaṃ kopeti.

evaṃ aṭṭhakathāya sāmāññato sodhanassa vuttattā 'ti. amhākaṃ khanti vīmaṃsitvā gahetabbaṃ. ettha t̥kāyaṃ yāsū 'ti baddhasīmāgāmasīmādisabhāgasīmāsu 'ti attho daṭṭhabbo. itarassa yāsū 'ti padassa khaṇḍhasīmāmābāsīmāgāmasīmā-udakukkhepasīmādivisabhāgasīmāsū 'ti attho daṭṭhabbo. imasmiṃ pana kāle kismici padese keci bhikkhū nadijātasaresu kammikabhikkhūnaṃ vasanattāya aṭṭaṃ karonti. taṃ aṭṭaṃ gamanattāya gāmakkhettena saṃbandhaṃ kaṭṭhamayaṃveḷumayaṃsetuṃ karonti. so setu tassa aṭṭassa samantā udakukkhepārahāṭṭhānassa abbhantaraṃ pavisitvā aṭṭaṃ anāhacca tiṭṭhati. tādise aṭṭe nisīditvā te bhikkhū kammaṃ karonti keci pana bhikkhū gāmakkhettena saṃbandhassa ulumpassa vā nāvāya vā samīpe udakukkhepārahāṭṭhānassa appahonake t̥hāne aritena nāvāya t̥hapetvā nāvāyaṃ t̥hatvā kammaṃ karonti. tesāṃ bhikkhūnaṃ kammaṃ kuppāti. kasmā. kaṭṭhamayaṃveḷumayaṃsetūnaṃ ca ulumpanāvānaṃ ca rukkhāsākhālatārajjuṃpārohehi sadisattā. keci pana so kaṭṭhamayaṃveḷumayaṃsetu kunnaditirasadisā 'ti vadanti. taṃ na gaheṭṭabbaṃ. sace pana nadiyaṃ katassa uposathāgārasaṃkhātassa aṭṭassa samantato udakukkhepārahassa t̥hānassa abbhantaraṃ pavesetvā iṭṭhakāmayamattikāmayasetuṃ karonti. sace vassamhi catūsu māsesu nadisotena ajjhottharati. so yeva setu kunnaditirasadiso. tassa setuno samīpe caturaṅgulapamāṇaṭṭhāne vā vidatthiratanapamāṇaṭṭhāne vā kammaṃ kātumaṃ vaṭṭati. sace pana keci kaṭṭhamayaṃveḷumayaṃsetu kunnaditirasadisā 'ti vadanti. evaṃ sante atha setupādā antosetu pana ubhinnaṃ pi tirānaṃ upari ākāse t̥hito vaṭṭatīti. idaṃ vacanaṃ aṭṭhakathāyaṃ na vattabaṃ siyā. aṭṭhakathāyaṃ pana vuttam eva. iminā aṭṭhakathāvācānena seturajjuvāllirukkhapārohānaṃ sadisattaṃ dīpetīti daṭṭhabbaṃ. udakukkhepena pana paricchinnat̥hānassa bahinadiyaṃ setu - ādisaṃbandhānaṃ appamānaṃ tasmā doso n'atthi. udakukkhepaparicchinnassa t̥hānassa abbhantaraṃ seturukkḥādīnaṃ pavisaṃnaṃ

eva pamāṇaṃ doṣo atthi. kasmā setu-ādinam pārohādīhi sadisattā ca gāmasīmāya visabhāgasimattā cā 'ti. tena vuttam vajirabuddhitikāyaṃ. ayaṃ paṇ' ettha viṣeso. nadiyaṃ karontānaṃ udakukkhepato bahirukkhādisaṃbandho appamāṇaṃ. gāme karontānaṃ nadiyaṃ saṃbandharukkhassa udakukkhepato bahitthitabhikkhū ca appamāṇaṃ tato oraṃ pamāṇaṃ. baddhasīmāya saṃbandharukkhassa baddhasīmāya tthitabhikkhū pamāṇaṃ 'ti vedittabbaṃ. ten' eva vuttam. mahāsīmaṃ sodhetvā 'va kammaṃ kātābbaṃ 'ti. setu vā setupādā vā bahitire patitthitā kammaṃ kātum na vattatīti vacanam pi pārohādīsu pi sakalasīmāsodhanam eva kātābbaṃ 'ti sādhetīti vimamsitabbaṃ 'ti. sabbāsu pana sīmāsu sīmantarena paricchinnatthānassa abhantarattānaṃ eva sīmā nāma. bhikkhūnaṃ nisīdanatthānaṃ eva na sīmā. tasmā sabbāsu sīmāsu paricchinditabbatthānesu rukkhalatādinam saṃbandhabhāvo 'va doṣo 'ti datthabbo. bahinaditire jātarukkhassa antonadiyaṃ patitthitasākhāya vā pārohe vā nāvaṃ bandhitvā kammaṃ kātum na vattatīti uposathakkhandhaka-aṭṭhakathāyaṃ āgatavacanena pi sākāya vā pārohe vā nāvaṃ abandhitvā udakukkheparicchinnassa bahitthāne kammaṃ kātum vattatīti adhippāyo 'pi datthabbo.

sākāya pārohassa vā samīpe udakukkhepassa appahonakatthāne udakukkhepassa abhantare nāvaṃ bandhitvā kammaṃ kātum vattatīti adhippāyo na datthabbo. anto nadiyaṃ yeva setu vā setupādā vā setumhi tthite hi kammaṃ kātum vattatīti. sace pana setu vā setupādāvā bahitire patitthitā kammaṃ kātum na vattatīti etissā uposathakkhandhaka-aṭṭhakathāya pi. sace pana setu vā setupādā vā bahitire tthitā setumhi aṭṭhite hi setuto udakukkhepatthānamuccanatthāne kammaṃ kātum vattatīti adhippāyo datthabbo. setumhi aṭṭhite hi setusamīpe udakukkhepassa appahonakatthāne kammaṃ kātum vattatīti adhippāyo na datthabbo 'ti tena vuttam sārattadīpanītikāyaṃ. gaṇṭhipadesu pana mahāsīmāgatehi bhikkhūhi taṃ sākāyaṃ vā pārohaṃ vā anāmasitvā thātābbaṃ 'ti adhippāyo 'ti vuttam. taṃ na gaṇṭhetābbaṃ 'ti. iminā tthikāvacanena gāmasīmā-udakukkhepasīmādisu 'pi sabhāgasīmāsu pi iminā 'va nāyena

attho datṭhabbo 'ti dipeti. tasmā imasmim kāle sikkhākāmehi kukkuccekehi lajjipesalabhikkhūhi udakukkhepena paricchinnassa abbhantaram pavisanaseturukkhalatādini apanetvā 'va kammaṃ kātabban 'ti.

ayaṃ udakukkhepagāmasimādhikāre vivādivinicchaya-kathā. ayaṃ paṇ' ettha tumhehi Sihaladipavāsīhi anumoditabbakathā.

tumhehi pana pesitānaṃ Dhammakkhandhavanaratana bhikkhūnaṃ amhākaṃ Ratanapunnānaṃ kaṃ mahārājadhāniṃ sampattakāle tumhākaṃ Sihaladipavāsīnaṃ therānaṃ saṃdesakathāñ ca Dhammakkhandhavanaratana bhikkhūnaṃ samanākārañ ca sutvā. amhākaṃ Siripavaravijayānantayasapaṇḍitamahādhammarājādhirājā 'ti vissuto mahārājā atipamoditvā sampattakālate paṭṭhāya icchitehi samānakappiyapaccayehi niccaṃ paccupaṭṭhāti. sabrahmacārino pi paccupaṭṭhenti. amhākaṃ mahārājā ratanattaye atināmako saddho hirī-ottappasampanno mahāpaññāratṭhāvāsīnaṃ orasaṃ 'va anuggahati. dānena ca cāgena ca atitto 'va hoti paṭhamavaye ṭhitakālate 'va aṭṭhaṅga-uposathaṃ niccaṃ rakkhati. sappurise saṃsevati. sappurisaṃ saccapaticcasamuppādapāṭisaṃyuttaṃ gambhīrakathaṃ kālena kālaṃ suṇāti. aparabhāge Siripavarādityalokādhipativijayamahādhammarājādhirājā 'ti pākatassa pituno dhammarājassa dāyajjaṃ paṭiggahetvā rajabhāvaṃ sampattakāle pi Sivirājānimirājādayo viya niccasilo va hoti. lajjipesalehi sikkhākāmehi bhikkhūhi ca bhāvanābhiratagahaṭṭhapabbajitehi ca dhammakathaṃ saṃsanditvā kālaṃ khepeti rājadhame patitṭhāti. rājābhisekapatto nāgarike catūhi saṃgahavatṭhūhi anuggahaṃ karoti. yathicchakaṃ dānaṃ deti niccakālaṃ cāgaṃ karoti. amhākaṃ rājā Ratanapunnānākaṃ navapuram māpesi.

ayaṃ tassa navapurassa aṭṭhuppati.

sammāsambuddho kira imassa navapurassa māpitaṭṭhānañ ca rājānañ ca vyākāsi. bhagavā hi paṭhamabodhiyaṃ ṭhitakāle dvinnam vāñijakānaṃ Cullapunnāmahāpunnānaṃ Sunāparantarathāṃ gantum niman-tanaṃ sampaticchitvā kūtāgāralaṃkatehi pañcapāsāda-

satehi āgantvā rammadānaditire (*sic.* Na°?) ca Sacca-bandhapabbate ca dve pādacetiyāni t̥hapetvā anukkamena desacārikam caritvā Erāvatin nāma nadim taritvā Maṇḍalapabbatam anuppatto imasmim pabbate Ānanda aham pubbe atitajātiyam vanacarako ca godharājā ca vaṭṭarājā ca kuruṅgarājā ca ajarājā ca ahosin 'ti avoca. etasmim pabbate adhivatthā Candamukhīnāmikā ekā yakkhinī atthi sā yakkhinī bhagavantam atipasiditvā attano maṃsādāyikā Suppiyā viya dukkaram sakamaṃsam bhagavato adāsi. tasmim kāle bhagavata Ānandattheram āmantetvā ayam Ānanda yakkhinī mama parinibbānato catusatthikam dvisahassavassam atikkamitvā Maṇḍalapabbatassa samīpe Ratanapuṇṇanāmakaṃ mahārājadhānim māpessati tasmim nagare dhammarājā bhavissati so rājā mama sāsanaṃ anuggahissatīti vyākāsi. edisaṃ porāṇasattham anugantvā imam Ratanapuṇṇanāmakaṃ mahārājadhānim māpesi.

amhākaṃ mahārājā tumhehi Sihalaḍipavāsīhi pesite Dhammakhandhavanaratanabhikkhū imassa navapurassa puratthimasmim disābhāge Maṇḍalapabbatassa dakkhinasmim disābhāge mama saṃgharājassa mahārāme t̥hapetvā tibhūmikaṃ vihāraṃ kāretvā adāsi.

tumhehi pana pesitānaṃ Dhammakhandhavanaratanabhikkhūnaṃ mama santikaṃ sampattakālato paṭṭhāya amhākaṃ Jambudīpaṃ āgatakāraṇaṃ aham pucchāmi.

tasmim kāle te bhikkhū āgatakāraṇaṃ mama ārocenti.

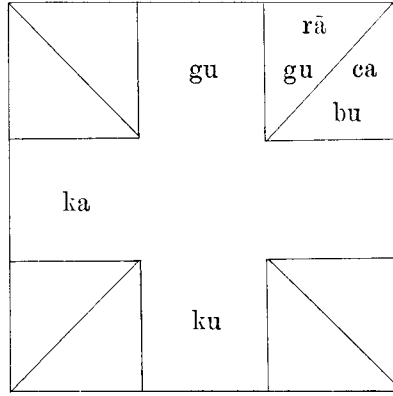
amhākaṃ Sihaladīpe Amarapuragaṇe bhikkhū gāmasīnā-udakukkhepasīmānaṃ sambandhe sati saṃkaradoso atthīti vā n'atthīti vā vivādaṃ karonti. tesam bhikkhūnaṃ vivādaṃ koci na sakkā vinicchitum tasmā amhe pana kāye ca jivite ca anapekkhitvā sīmāvivādatthāne vinicchayaṃ labhissāmā 'ti manasikatvā āgatambā 'ti aham pana te bhikkhū mā socittha vinayatthakathāṭikānurūpaṃ sīmāvinicchayaṃ labhāpessāmiti vatvā Ratanapuṇṇapurassa puratthimasmim disābhāge rañṇā kārite mama ārame nisidāpetvā sīmāvinicchayaṃ katvā tam uggaṇhāpetvā kaṅkhāthāne sayam vinodāpetvā tam sīmāvinicchayaṃ tumhehi pesitānaṃ bhikkhūnaṃ adāsim.

atha kho te bhikkhū dalhikammattāya puna upasaṃ-
 padakammavācaṃ icchāma amhe anukampaṃ upādāya
 upasaṃpadakammavācaṃ dethā 'ti vatvā maṃ upasaṃ-
 kamitvā yācimsu. ahañ ca kho sādhu tumhākaṃ demiti
 vatvā rañño taṃ pavattim ārocāpesim. Sihladipavāsi
 bhikkhū ambhākaṃ santike puna sikkhaṃ gahetukāma
 tadā samañānurūpehi pattacivarādipaccayehi anuggahaṃ
 karotū 'ti. rājā abhippamodo sādhu 'ti sampaticchi. atha
 kho ahaṃ phagguṇakālapakkhe paṇṇarasame uposatha-
 divase puna sikkhaṃ dātukāmo. Nadyāvattanagara-
 bhojakena Satthimahārājadassaniyarūpasīhasūro 'ti rāja-
 laddhanāmakena mahāmattena rājato santikā laddhe
 visuṃ gāmasaṃkhāte sīmabbhantare raññā kārite tibhū-
 mike mama vihāre sattapaṇṇāsabhikkhū saṃnipātāpesim.
 atha rājā taṃ mahāmattaṃ pesesi. dipantarabhikkhūnaṃ
 upasaṃpadakammattāya saṃnipatitānaṃ sattapaṇṇāsa-
 bhikkhūnaṃ paṇitāni bhojanāni dehiti. so mahāmatto
 sādhu 'ti sampaticchitvā yena saṃnipatitā bhikkhū ten'
 upasaṃkami upasaṃkamitvā paṇitāni bhojanāni datvā
 sabatthā bhojetvā sampavāretvā sabbam saṃvidahana-
 kiccaṃ akāsi. tadā rājapesitā tadaññe Maṇipabbata-
 nagarabhojako Satthimahārājadassaniyarūpakittisūro 'ti
 rājā laddhanāmakō mahāmatto ca. Kukhanagarabhojako
 Satthimahārājadassaniyarūpajeyyasūro 'ti rājā laddhanā-
 makō mahāmatto ca. Dīghanāvānagarabhojako Mahārāja-
 jeyyasūro 'ti rājā laddhanāmakō antepura-amacco ca.
 Meghavācinagarabhojako Mahārājadassaniyarūpajeyyasūro
 'ti rājā laddhanāmakō antepura-amacco ca. Mahārājakitti-
 rājapākato 'ti rājā laddhanāmakō rājamātuyā amacco ca.
 Rājamahārājasikharājā 'ti rājā laddhanāmakō aggamahā-
 deviyā amacco ca. Mahārājadassaniyarūpasāṃkhayo 'ti
 rājā laddhanāmakō rājata-amacco ca. Mukhunagara-
 bhojako rājā dassaniyarūpasirijeyyasūro 'ti rājā laddha-
 nāmakō rañño taṃ taṃ kāraṇaṃ ārocana-amacco ca Rāja-
 pākatarājakittirājā 'ti rājā laddhanāmakō amacco ca Mahā-
 jotiko 'ti rājā laddhanāmakō mahāsetthi ca Mahāsirisettha-
 meṇḍako 'ti rājā laddhanāmakō mahāsetthi ca 'ti. rājato
 laddhatthānantarikā sakasakaparisaparivārā amaccā ca.

māse māse atthakkhattuṃ atthaṅga-uposathassa samādiyakā sataparimāṇā setapāvārapārutā upāsakā ca taṃ upasaṃpadakaraṇatthānaṃ āgantvā bhikkhūnaṃ hatthapāsato bahi nisīditvā parisatthāya parivārayimsu. ahañ ca sattapaṇṇāsamattehi bhikkhūhi saddhiṃ bhikkhūnaṃ patirūpesu kappiyapaccattharaṇesu nisīditvā Sihalaḍḍipavāsibhikkhūnaṃ puna sikkhāya dātabbattā upasaṃpadakammavācaṃ eva sāvetvā sikkhādānakiccaṃ kiñcāpi sijjhati tathā pi te Sihalaḍḍipavāsī bhikkhū tumhākaṃ bhante Jambudīpe upasaṃpadakāle evarūpaṃ upasaṃpadakammaṃ karimsū 'ti.

na jānāma ambakaṃ tassa kammaṃ jānanatthāya ādito 'va kammavācaṃ vadathā 'ti yācanti. tasmā paṭhamam upajjham gāhāpetabbo 'ti ādikaṃ evam etaṃ dhārayāmīti pariyośanasapubbakiccaṃ kammavācaṃ sāvetvā tesam bhikkhūnaṃ puna sikkham dātuṃ ārabhiṃ. tadā kārasaṃghasaṃkhātehi sattapaṇṇāsabhikkhūhi parivārapetvā aham sithiladhanitādīni ahāpetvā kathanasamatthena Puññābhīdhajadhammālaṃkāramahādhammarājādhīrajagururuttherena ca. Nānakittiyatisāradhammamahādhammarājādhīrajagururuttherena ca saddhiṃ paṭhamam kammavācaṃ sāvetvā. tato param Gaṇapāmoḃkhaṇḍāvaratthero ca Paññāsāmisirīkavīdhajamahādhammarājādhīrajagururutthero ca Nandatthero ca Kelāsabhatthero ca tatiyam kammavācaṃ sāvetvā. paṭhamakammavācaṃ pana sāvitakāle aham upasaṃpadāpekkhānaṃ bhikkhūnaṃ Nāganāma 'ti saṃmannitvā tena Nāganāmena sāvetvā. Sihaladīpe upajjhāyassa Dhīrānandattherassa Tisso nāma 'ti saṃmannitvā tena Tissanāmena sāvetvā. dutiyatatiyakammavācaṃ pana sāvitakāle Gaṇapāmoḃkhaṇḍāvarādayo therā tesam bhikkhūnaṃ sakasakanāmasaṃkhātena Dhammakhandhavanaratānāmena sāvetvā. upajjhāyassa sakasakanāmasaṃkhātena Dhīrānandanāmena sāvetvā. kammavācāpariyosāne kālo pana evam daṭṭhabbo. Sihalavohārena ekūnāsītisattasatādhikasahassasāke saṃpatte. Mrammavohārena ekūnavīsādhikadvisatuttaram saḥassaṃ saṃvaccharagaṇane saṃpatte. tisu utūsu gimhanta-utumhi mukhyacandena phagguṇamāse kaṇ-

hapakkhe terasatithiyaṃ tetilakarane siddhiyoge sanivāre
tatiyapahārātikante suññadaṇḍa-ekādasapalapañcavipala-
samaye kakkate lagne kumbhacandre t̥hite dutiyahore
mīnatraṅganavaṅge pañcaṅgulādhika-ekādasapādachāyika-

samaye mesamhi surācariye mithune ravisute ghate kuje
kumbhe candrasute t̥hite mīne vivisukrarāhūsu t̥hitesu
upasaṃpadākammavācaṃ niṭṭhitaṃ 'ti.

t̥asmim̐ pana upasaṃpadāpariyosāne amhākaṃ rājā sad-
dhāsīlādiguṇehi saṃpanno hutvā nānārūpavicitre mahārāja-
tamayathālake suvaṇṇamayathālakena dakkhiṇodakaṃ
siñcāpetvā desacārittēna suvaṇṇavicitta-atṭhabheriyo ca
aññañ ca turiyaṃ pahārāpetvā tesam̐ dipantarabhikkhūnaṃ
samaṇasārappaṃ anekavidhaṃ parikkhāraṃ dāpesi, sey-
yathidaṃ :

tividhaṃ sukhamakappāsamayaṃ saṃghāṭiṃ
tathā uttarāsaṅgaṃ
antaravāsakaṃ
duvidhaṃ kambalaṃ
tathā koseyyakāyabandhanaṃ
kojayaṃ
uttarattharaṇaṃ
mukhapuñjanaṃ
kambalamayabimbohanamaṇḍalaṃ
dighabimbohanaṃ
caturassapaccattharaṇaṃ

ayomayapattaṃ
 mattikāmayapattaṃ
 ayomayapattapidhānaṃ
 cittakammamayapattapidhānaṃ
 pattādhāraṃ
 pattatthavikaṃ
 dhammakaraṃ
 ācamanathālakāṃ
 khuraṃ
 sūciṃ
 kappiyacammakhaṇḍaṃ
 tālavaṇṭaṃ
 taṭṭikaṃ
 kaṭasāraṃ
 potthakalekhaṇaṃ
 tambūlakaraṇḍakaṃ
 chabbidhaṃ lohamayakhuddakakaraṇḍaṃ
 pūgapīlanaṃ
 upāhanaṃ
 chattaṃ
 cittakammamahantapelaṃ
 tathā khuddakapelaṃ
 mahantaṃ kācalimpitodanathālakāṃ
 tathā soḍasaṇḍhaṃ thālakāṃ
 lohamayasūpādānaṃ
 mahantaṃ udakathālakāṃ
 khuddakaṃ udakathālakāṃ
 bahupādasūpathālakādhāraṃ
 tipādasūpathālakādhāraṃ
 tap-pidhānaṃ
 udakathālakādhāraṃ
 cittakammamayahatthadhovanādhāraṃ
 tathā khelamallakaṃ 'ti
 te ca amaccā dipantarabhikkhūnaṃ upasaṃpadākāle
 kattabbākāraṃ sabbāṃ sallakkhetvā antepuraṃ gantvā
 rañño ārocesuṃ.
 tasmīṃ kāle rājā nibbānapaṭisaṃyuttaṃ kusalapītiṃ
 paṭilabhivā abhippamodo ahoṣi. tumhehi pesitabhikkhū ca

Jambudīpe saṅgharājattherādīnaṃ mahātherānaṃ puna sikkhādānaṃ labhitvā attānaṃ mahākusalodakena siñcītā hutvā abhippamodiṃsū 'ti.

ayaṃ anumoditabbakathā.

ayaṃ paṇ' ettha mettāpubbaṅgamadhammakathā e' eva tumhehi ca yāva jīvaṃ anussaritabbakathā ca.

tumhe pana pubbakānaṃ sappurisānaṃ dhammavinaya-garukānaṃ gatamaggasaṅkhāte cāritte anugatā 'ti mayā maññāma.

pubbe kira Punabbasukuṭimbiyaputto Tissatthero mahā-samuddassa paratīraṃ gantvā buddhavacanaṃ uggaṇhāti. kaṅkhāthāne pi pucchati. tathā pi sammohavinodani-aṭṭha-kathāyaṃ arahattappattiyā Punabbasukuṭimbiyaputtassa Tissattherassa paṭisambhidā visadā ahesuṃ. so kira Tambapaṇṇidīpe buddhavacanaṃ uggaṇhitvā paratīraṃ gantvā Yonakadhammarakkhitattherassa santike buddhavacanaṃ uggaṇhitvā āgacchanto nāvābhiruhanatitthe ekasmiṃ pade uppannakaṅkho yojanasatamaggaṃ nivattitvā ācariyassa santikaṃ gacchanto antarāmagge ekassa kuṭimbikassa paṇhaṃ kathesīti āgatā. pubbakānaṃ sappurisānaṃ kulavaṃse pavēniyaṃ thitehi tumhehi Sihaladīpavasīhi mama ārocite sīmāvinicchaye Sihaladīpaṃ saṃpatte passitvā anumoditabbā eva.

idān' eva mayā Sihaladīpavāsī bhikkhū buddhassa anumatiyā aviparītaṃ yathābhūtaṃ sikkhissāma 'ti.

amhākaṃ vacanaṃ saccaṃ tumhākaṃ vacanaṃ saccaṃ 'ti vivādo na kātabbo. vivādo hi mahā ādīnavo. kalāhe vivāde abhirato ādhanāgāhī duppaṭinissaggī bhikkhu bhagavatā subhāsītassa atthassa vijānane saṃmohena āvuto nivuto paṭicchādito pesalehi bhikkhūhi yathā dhammaṃ akkhātaṃ pi na vijānāti. sammāsambuddhena desitaṃ dhammavinayaṃ pi na vijānāti. bhāvitattānaṃ bhāvitamaggakiccapariniṭṭhite khīṇāsava ca ariyapuggale ca kalyāṇaputhujjane ca vihesaṃ karonto avijjasaṅkhātena vaṭṭamūlena purakkhato pesito payojito hutvā diṭṭhe 'va dhamme cīttavighātasamkhātaṃ saṃkilesaṃ ca na vijānāti āyatīṃ nīrayasaṃpāpakaṃ nīrayagāmi-akusalasamkhātaṃ maggaṃ na vijānāti tādisako

'va so bhikkhu have ekantena catūsu apāyesu bhedaṃ vinipātaṃ samāpanno hoti. ekamātugabbhato saṃkamitvā ekamātugabbhaṃ punappunaṃ samāpanno hoti. ekalokantarikanirayato saṃkamitvā ekaṃ lokantarikanirayaṃ punappunaṃ samāpanno hoti. ito paralokaṃ gantvā nānappakāraṃ sakaladukkhaṃ nigacchati phusati. vuttaṃ h' etaṃ bhagavatā :

kalabābhirato bhikkhu mohadhammena āvaṭṭo
akkhātaṃ pi na jānāti dhammaṃ buddhena desitaṃ
vihesaṃ bhāvitattānaṃ avijjāya purakkhato
saṃkilesaṃ na jānāti maggaṃ niraya-gāmināṃ
vinipātaṃ samāpanno gabbhā gabbhaṃ tamā tamaṃ
sa ve tādisako bhikkhu pecca dukkhaṃ nigacchatī¹

iti Suttanipāte Dhammacariyasutte āgataṃ idaṃ ādinavaṃ pi passitvā vivādaṃ akatvā aññamaññaṃ piyacakkhūhi passitvā mettapubbamaṅgaṃ kathaṃ kathāpetvā pātimo-kkhasaṃvarasīlaṃ tumhehi rakkhitaṃ eva.

aparam pi vivāde bhaṇḍane kalahe ānisaṃsagavesanto jayaparājayaṃ passati. lābhālābhādi-atthaṃ ca passati. ayaṃ pan' ettha paḷi.

appaṇ h' etaṃ nālaṃ samāya
duve vivādassa phalāni brūmi
etaṃ pi disvā na vivādayetha
khemābhipassaṃ avivādabhūmiṃ.

appaṇ h' etaṃ nālaṃ samāyā 'ti. appakaṃ etaṃ omakaṃ etaṃ thokaṃ etaṃ lāmaṃ etaṃ jatukkaṃ etaṃ parittakaṃ etaṃ 'ti. appaṇ h' etaṃ nālaṃ samāyā 'ti. nālaṃ rāgassa samāya. dosassa samāya. mohassa samāya. kodhassa samāya. upanāhassa makkhassa palāsassa issāmacchariyassa māyāya sāṭṭheyyassa thambhassa sārāmbhassa mānassa atimānassa madassa pamādassa sabbakilesānaṃ sabbaduccaritānaṃ sabbadārathānaṃ sabbapariḷāhānaṃ sabbasaṃtāpānaṃ sabbākusalābhisamkhārānaṃ

¹ See Suttanipāta (Fausböll) p. 49.

samāya vūpasamāya nibbānāya paṭinissaggāya paṭippassa-
ddhiyā 'ti.

appañ h' etaṃ nālaṃ samāya. duve vivādassa phalāni
brūmīti. diṭṭhikalahaṣṣa diṭṭhibhaṇḍanaṣṣa diṭṭhivigga-
haṣṣa diṭṭhivivādassa diṭṭhimedhagaṣṣa dve phalāni
honti. jayaparājayo hoti. lābhālābho hoti yasāyaso hoti.
nindāpasamso hoti sukhadukkhaṃ hoti. somanassado-
manassaṃ hoti. iṭṭhānīṭṭhaṃ hoti. anūnayaapaṭighaṃ
hoti. ugghātinigghāti hoti. anurodhavirodho hoti. atha
vā taṃ kammaṃ nirayasamvattaniṃ tiracchānayo-
samvattaniṃ pettivisayasamvattanikaṃ 'ti. brūmī
ācikkhāmi desemi. paññāpemi paṭṭhapemi vivarāmi
vibhajāmi uttānaṃkaromi pakāsemiti.

duvidhe vivādassa phalāni brūmī. etaṃ pi disvā na
vivādayethā 'ti. etaṃ pi disvā 'ti etaṃ ādinavaṃ disvā
passitvā tulayitvā tīrayitvā vibhāvayitvā vibhūtaṃ katvā
diṭṭhikalahaṣṣe diṭṭhibhaṇḍaneṣu diṭṭhiviggaheṣu diṭṭhi-
vivādeṣu diṭṭhimedhageṣu 'ti. etaṃ pi disvā na vivā-
dayethā 'ti. na kalahaṃ kareyya na bhaṇḍanaṃ
kareyya. na viggahaṃ kareyya na vivādaṃ kareyya
na medhagaṃ kareyya. kalahaṃ bhaṇḍanaṃ viggahaṃ
vivādaṃ medhagaṃ pajaheyya vinodeyya byantikareyya
anābhavaṃ kareyya. kalahā bhaṇḍanā viggahā vivādā
medhagā ārato assa virato nikkhanto nissaṭo vippa-
mutto visaññutto vipariyādikatena cetasā vihareyyā 'ti.

etaṃ pi disvā na vivādayetha khemābhipassaṃ avivāda-
bhūmin 'ti. avivādabhūmiṃ vuccati amataṃ nibbānaṃ.
yo so sabbasaṃkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo
taṇhakkhāyo nirodho nibbānaṃ etaṃ avivādabhūmiṃ.
khemato tāṇato lenato saraṇato abhayato accutato
amanato nibbānato passanto dakkhanto olokento nijjhā-
yanto upaparikkhanto 'ti. khemābhipassaṃ avivādabhū-
min 'ti. idaṃ pi Mahāniddeṣe Mahāvīruhanasuttaniddeṣe
vuttavacanāṃ :

anussaritvā aññamaññaṃ muducittehi vivādaṃ akatvā
buddhassa anumatiyā anulomaṃ ārabhitvā catupārisud-
dhisīle tathā aggaphalassa karaṇaṃ eva ārabhita-
bbaṇ 'ti.

aparam pi imasmim sāsane dve bhikkhū pubbakāle dhammasavanassa dhammasākacchā hotū 'ti manasi katvā idam kammaṃ kappati idaṃ kammaṃ na kappatīti vivadanti. aparakāle bahum pakkham labhitvā mahāgaṇaṃ bandhitvā amhākaṃ vādo 'va pasamsiyo tumhākaṃ garahito 'ti. kerāṭikabhāvena abhūtavacanam kathayamānā vivadanti. tasmim kāle devamanussānaṃ ahitāya dukkhāya saṃvattanti. tena vuttam Majjhimanikāye sāmagāmasuttatṭhakathāyañ c' eva Aṅguttaranikāye chakkanipatṭhakathāyañ ca ahitāya dukkhāya devamanussānaṃ 'ti. ekasmim vihāre saṃghamajjhe uppanno vivādo katham devamanussānaṃ ahitāya dukkhāya saṃvattatīti kosambakkhandhake viya dvisu bhikkhūsu vivādam āpannesu tasmim vihāre tesam antevāsikā vivadanti. tesam ovādam gaṇhanto bhikkhunīsaṃgho vivadati. tato upatṭhākā vivadanti atha manussānaṃ ārakkhadevatā dve koṭṭhāsā honti. tattha dhammavādinam ārakkhadevatā dhammavādiniyo honti. adhammavādinam ārakkhadevatā adhammavādiniyo tasmim tāsam ārakkhadevatānaṃ mittā bhummadevatā bhijjanti. evaṃparamparāya yāva brahmalokā tṭhapetvā ariyasāvake sabbadevamanussā dve koṭṭhāsā honti dhammavādihi pana adham ma vādino bahutarā honti. tato yaṃ bahūhi gahitan 'ti taṃ gaṇhanti. dhammam vissajjetvā bahutarā adhammam puretvā viharantā apāye nibbattanti. evaṃ etasmim vihāre saṃghamajjhe uppanno vivādo bahunam ahitāya dukkhāya hotiti.

evaṃ uparipaṇṇāsake Sāmagāmasuttatṭhakathādisu āgatavacanam pi punappunam pi manasikarivā pubbakānaṃ sappurisānaṃ lajjipesalamahātherānaṃ vaṃse tṭhatvā aviparitam eva attham gahetvā avijjādivatṭassa mahādukkhassa chedanatthāya buddhamatiyā anulomena tumhehi sikkhitabbam evā 'ti.

tasmā pariyattisaddhammassa paṭipattisaddhammassa paṭivedhasaddhammassa ciratṭhitatthāya avinassanatthāya anantaradhānatthāya pariyattidhammo sakkaccaṃ tumhehi suṇitabbo sakkaccaṃ pariyāpuṇitabbo pariyāpuṇitvā sakkaccaṃ dhāretabbo. dhāretvā pariyattidhammassa attho sakkaccaṃ upaparikkhitabbo upaparikkhitvā pariyatti-

dhammassa attham yathā bhūtaṃ aññāya lokuttaradhammassa anulomaṃ aniccādiṭṭhisamnyuttakathaṃ kathetvā ca aniccādilakkhaṇaṃ bhāvetvā sabbasaṃkhatesu khaya-vayaṃ āropetvā ca sabbakālaṃ tumhehi nisīditabbam eva. vuttaṃ h' etaṃ bhagavatā :

pañc' ime bhikkhave dhammā saddhammassa tṭhiyā asaṃmosāya anantaradhānāya saṃvattanti. katame pañca. idha bhikkhave bhikkhū sakkaccaṃ dhammaṃ suṇanti sakkaccaṃ dhammaṃ pariyāpuṇanti sakkaccaṃ dhammaṃ dhārenti. sakkaccaṃ dhatānaṃ dhammānaṃ attham upaparikkhanti. sakkaccaṃ attham aññāya dhammam aññāya dhammānudhammaṃ patipajjanti. ime kho bhikkhave pañca dhammā saddhammassa tṭhiyā asaṃmosāya anantaradhānāya saṃvattantīti.

idaṃ pi Aṅguttaranikāye pañcakanipāte vuttavacanam sakkaccaṃ katvā sāsanaṃ mūlabhūtaṃ pariyattidhammaṃ pariyāpuṇitvā pucchitvā saṃsanditvā bhūtaṃ eva atthajātaṃ tumhehi gahetabbam.

sammāsambuddhapariniḥṣāto Mahākassapatttherādīhi theraparamparāhi ca sissānūsīsēhi ca buddhasāsanaṃ sakkaccaṃ anurakkhitvā yāva 'jjatanā sammāsambuddhasāsanaṃ patitṭhāpitaṃ. tañ ca sāsanaṃ amhākaṃ raṭṭhe ca tumhākaṃ Sihalaḍḍipe ca idāni patitṭhātīti. amhehi sutapubbam aññesu dīpesu ca raṭṭhesu ca bhikkhū atthīti na sutapubbam. tasmā amhehi pi tumhehi pi sakkaccaṃ buddhasāsanaṃ rakkhitaṃ eva. taṃ pi kāraṇaṃ punappunaṃ saritvā sīmañ ca vatthuñ ca ñattiñ ca anusāvānañ ca parisañ ca suṭṭhuṃ visodhetvā jātikulaputta-ācārakulaputtā sakkaccaṃ katvā anuggahetabbā. tumhākaṃ pana vasanabhūtaṃ Tambapaṇṇidīpaṃ pubbakāle sammāsambuddhānañ c' eva arahantānañ c' eva aṭṭhakathāṭikākaraṇasamatthānaṃ pariyattivīsāradabhikkhūnañ c' eva nivāsaṭṭhānabhūtaṃ. tasmā thānaṃ pi paticca tumhehi pi amhehi pi piyāyitabbam eva mamāyitabbam eva ca imināpi kāraṇena lajjisabhāve tṭhatvā ati-ussukkaṃ katvā saddhāsampaṇṇā jātikulaputtā ācārakulaputtā anusāsitaṃ va.

pariyattidhammā pariyāpuṇitabbā eva dhāretabbā ca vācetaṃ cā 'ti. amhehi pesito vācānamaggo tumhākaṃ

hattham sampattakāle tumhākaṃ saṃdesaṃ mama santi-
kaṃ paṭi ārocehīti.

ayaṃ mettāpubbaṃgamadhammakathā

iti Ñeyyadhammābhimunivaraṇānakittisiridhajaḍham-
masenāpatimahātherena racitā sīmāvivādavinicchaya-
kathā.

ettāvātā ca :

dvisatekūnavīsādhisaḥassaṃ gaṇane gate
puruttame Ratanapuṇṇe Maṇḍalācalanissite.
sāmpuṇṇe rājadhammeḥi setibhindo mahābudho
vatthuttaye 'bhīppasanno rājā rajjaṃ akāsi yo.
so maṃ pūji yadā jātiy' ekūnasatthivassikaṃ
bhikkhubhāvena tālisavassaṃ Ñeyyādināmaṃ.
mayā Sīhalabhikkhūnaṃ kato sīmāvinicchayo
vivādassa samatthāya buddho va so sametu taṃ 'ti.

sīmāvivādavinicchayakathā

niṭṭhitā.